Poznámky k zákonu č. 345/2022 Z. z. zo 4. októbra 2022 o inšpekcii v sociálnych veciach a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý mení zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov

Notes to Act No 345/2022 Coll. of 4 October 2022 on Inspection in Social Matters and on Amendments and Additions to Certain Acts, amending Act No 448/2008 Coll. on Social Services and on Amendments and Additions to Act No 455/1991 Coll. on Trade Enterprise (Trade Licensing Act), as amended

Anton Doktorov, Zlatica Doktorov

Evito o. z., Penzión Steffi, Zariadenie pre seniorov, Prúdová 14, 821 05 Bratislava

---

Recenzent/Review: PhDr. Ernest Kováč, PhD., MBA

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, Bratislava

---

Submitted/Odoslané: 15. 11. 2022 **Accepted/Prijaté: 7. 12. 2022**

Abstrakt: Tento článok pojednáva o súčasnom stave legislatívy v sociálnej oblasti, kde poukazuje na stav, ako neodborné zásahy do zákonov a nezvládnutý legislatívny proces dokáže poškodiť inak dobrý zákon a priniesť do praxe veľa neistôt. Prijatie zákona o zákonu č. 345/2022 Z. z. zo 4. októbra 2022 o inšpekcii v sociálnych veciach a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý mení zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov prinieslo veľa neistoty pre poskytovateľov sociálnych služieb. Zároveň úplne zmenilo koncepciu hodnotenia kvality v sociálnych službách,

pričom autori polemizujú o sporných prínosoch týchto zmien.

Kľúčové slova: Legislatíva, sociálna práca, zariadenia sociálnych služieb, inšpekcia práce, kvalifikačný predpoklad pre výkon odbornej činnosti

Abstract: This article discusses the current state of legislation in the social field, where it points to the state of how unprofessional interventions in laws and an unmanaged legislative process can damage an otherwise good law and bring many uncertainties into practice. Adoption of the Act on Act No. 345/2022 Coll. of October 4, 2022 on inspection in social matters and on the amendment of certain laws, which amends Act no. 448/2008 Coll. on social services and on amendments to Act no. 455/1991 Coll. on trade entrepreneurship (Trade Act) as amended brought a lot of uncertainty for social service providers. At the same time, it completely changed the concept of quality assessment in social services, while the authors argue about the questionable benefits of these changes.

Key words: Legislation, social work, social service facilities, labor inspection, qualification prerequisite for professional activity

---

Úvod:

Nový zákon č. 345/2022 Z. z. zo 4. októbra 2022 o inšpekcii v sociálnych veciach a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon“) bol očakávaný zákon. Je to nový zákon, ktorý kreuje nové organizačné zložky na príslušnom ministerstve.

Účelom tohto príspevku je podať prvotnú kritickú analýzu tejto právnej normy, účelom poukázania na nedostatky tejto normy. K predmetnému zákonu pristupujeme čisto z odborného pohľadu, sine ira et studio. Preto sa budeme venovať určitým pripomienkam k tomuto zákonu.

1 Pripomienka k zákonu č. 345/2022 Z. z. zo 4. októbra 2022 o inšpekcii v sociálnych veciach a o zmene a doplnení niektorých zákonov

V ďalšom texte budeme uvádzať naše postrehy a pripomienky k zákonu, ktoré sú nasledovné:

Zákon uvádza v § 3, v časti „Pôsobnosť ministerstva v oblasti inšpekcie v sociálnych veciach“ nasledovné:

„(2) *Ministerstvo na výkon právomocí podľa odseku 1 zriadi útvar inšpekcie v sociálnych veciach (ďalej len „útvar”) ako samostatný organizačný útvar. Ministerstvo vytvára podmienky na samostatný, nezávislý*

a nestranný výkon právomocí útvaru podľa odseku 1.“

Naše pripomienky:

V citovanej norme nám chýba zmienka o odbornom výkone právomoci útvaru inšpekcie práce. Prečo ministerstvo nevytvára podmienky na výkon odborných právomocí útvaru podľa odseku 2? Odpoveď môžeme nájsť v §6 daného zákona, ktorý uvádza:

„Osobitné ustanovenia o poverení na výkon dozoru a prizvanej osobe

(1) *Dozor vykonáva štátny zamestnanec, ktorý je na výkon štátnej služby zaradený v útvare, na základe písomného poverenia vedúceho zamestnanca útvaru (ďalej len „poverený zamestnanec“).*

(2) *Štátny zamestnanec podľa odseku 1 musí spĺňať kvalifikačný predpoklad vysokoškolského vzdelania druhého stupňa.“*

Súčasné znenie zákona nekladie nároky na odborné vzdelanie zamestnanca, ktorý je na výkon štátnej služby zaradený v útvare, na základe písomného poverenia vedúceho zamestnanca útvaru (ďalej len „poverený zamestnanec“). Magisterský stupeň vzdelania sa dá získať aj v odbore hra na flautu, inžiniersky titul sa dá získať aj v odbore metrológia!

Zákon č. 219/2014 Z. z. o sociálnej práci a o podmienkach na výkon niektorých odborných činností v oblasti sociálnych vecí a rodiny a o zmene a doplnení niektorých zákonov stanovuje v časti „*Odborná spôsobilosť na výkon sociálnej práce nasledovné“:*

„§ 5

(1) Kvalifikačný predpoklad na výkon odbornej činnosti

a) sociálnym pracovníkom je získané vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa v študijnom odbore sociálna práca,

b) asistentom sociálnej práce je získané vysokoškolské vzdelanie prvého stupňa v študijnom odbore sociálna práca.“

Takže podľa §6, odseku 2 zákona zákonu č. 345/2022 Z. z. zo 4. októbra 2022 o inšpekcii v sociálnych veciach a o zmene a doplnení niektorých zákonov môže výkon inšpekcie vykonávať zamestnanec s vysokoškolským vzdelaním druhého stupňa, bez určenia odborného zamerania štúdia. Teda podľa jedného platného zákona musí odborné činnosti vykonávať kvalifikovaný zamestnanec, čiže absolvent magisterského štúdia v odbore sociálna práca. Vychádzame

z predpokladu, že aj inšpekčná činnosť je odborná činnosť. Potom dôjdeme k šokujúcemu poznatku, že posudzovať skutočnosti, či poskytovateľ sociálnej služby poskytuje sociálne služby, ktoré sa vykonávajú metódami, technikami a postupmi zodpovedajúcimi poznatkom humánne orientovaných vied a poznatkom o stave a vývoji poskytovania sociálnych služieb môže aj neodborník. Takže v zmysle jedného zákona musí mať sociálny pracovník magisterské vzdelanie v odbore sociálna práca, ale jeho činnosť bude kontrolovať v rámci inšpekčnej činnosti štátny zamestnanec, člen inšpekčného útvaru s kvalifikáciou inžiniera alebo magistra (druhý stupeň vysokej školy) v oblasti geológie, hydrológie alebo v hre na hudobný nástroj! Ani si neviem predstaviť odbornosť takéhoto „posúdenia“ týmto geológom, ktorý nemusí vedieť nič o metódach a technikách sociálnych služieb?

2 Pripomienky k zákonu č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov

Zákon o inšpekcii v sociálnych veciach a o zmene a doplnení niektorých zákonov zmenil aj zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov, konkrétne celú

prílohu číslo 2 predmetného zákona, ktorá sa venuje kvalite sociálnych služieb. Konštatujem, že sa jedná o principiálnu zmenu. Doteraz sme boli pyšní, že zákonodarca do daného zákona prijal koncepciu vedeckej pracovníčky pani doc. Repkovej, a to koncepciu hodnotenia kvality sociálnej služby v štyroch úrovniach, ktorý bol vypracovaný Inštitútom pre výskum práce a rodiny pod vedením doc. Repkovej.

1. Oblasť
2. Kritérium
3. Štandard
4. Indikátor

Tento systém merania kvality obsahuje nasledovné oblasti:

1. Dodržiavanie základných ľudských práv a slobôd
2. Procedurálne podmienky
3. Personálne podmienky
4. Prevádzkové podmienky

Novo koncipovaná príloha číslo 2 k zákonu obsahuje len tri úrovne. Vypadli z nej indikátory. Práve pomoci nich mohli kontrolné orgány posúdiť nestranne a odborne plnenie štandardu. Chýbajúce indikátory sú podľa nášho názoru predpokladom k subjektívnemu a neodbornému vyhodnoteniu plnenia štandardu. V kombinácii s minimálnymi nárokmi na vzdelanie a prax zamestnancov orgánov inšpekcie práce v sociálnej oblasti nevidíme žiaden prínos na zlepšenie úrovne sociálnych služieb.

Poďme si povedať konkrétne pripomienky k novo koncipovanej prílohe číslo 2! Budeme citovať celé znenie jednotlivých kritérií, pričom pod nimi uvedieme naše pripomienky ku nim! Uvádzať budem len tie, ku ktorým máme pripomienky.

2.1 Pripomienky k oblasti I. „PROCEDURÁLNE PODMIENKY“

2.1.1 Kritérium 1.4 Kritérium: Účel a odborné zameranie metód, techník a postupov pri poskytovaní odborných činností vymedzených pre daný druh sociálnej služby

Zákon uvádza: „*Odborné činnosti vymedzené pre daný druh sociálnej služby sa vykonávajú metódami, technikami a postupmi zodpovedajúcimi poznatkom humánne orientovaných vied a poznatkom o stave a vývoji poskytovania sociálnych služieb. ... Poskytovateľ sociálnej služby uplatňuje inovatívne overené vedecké poznatky a flexibilne ich využíva*.“

Naše pripomienky:

Ktorý „odborník“ posúdi, ktoré metódy a techniky a postupy sú tie správne, ktoré zodpovedajú poznatkom humánne orientovaných vied?

Ako sa posúdi (napríklad geológ), či poskytovateľ sociálnej služby uplatňuje inovatívne overené vedecké poznatky a flexibilne ich využíva. Kde je prameň týchto overených vedeckých poznatkov ? Môžeme ich nájsť v zákone, v právnej norme nižšej sily? V učebnici? Vo vedeckom zborníku? Nikto nevie, a ten geológ už určite nie!

Kritérium 1,4 ďalej uvádza, že „*Odborní zamestnanci poskytovateľa sociálnej služby majú dostatočné a rôznorodé zručnosti a znalosti pri poskytovaní odborných činností určených zákonom pre daný druh sociálnej služby vrátane sociálneho poradenstva...“* Takže oni musia byť odborníci v sociálnej práci, len ten, kto ich kontroluje, ten nemusí byť odborníkom? Ukončené vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa môže byť aj ukončené titulom Mgr. art. v odbore hra na violončelo!

Toto kritérium uvádza aj nasledovné: „*Prijímateľom sociálnej služby je sprostredkovaná možnosť konzultovať a využiť podporu iných odborných pracovníkov z príslušných profesií a oblastí, ak si to sami želajú.“* Môže teda prijímateľ sociálnej služby si vyžiadať konzultáciu s astrológom? A čo konzultácia s úverovým analytikom danej banky? Kto zaplatí takéto konzultácie?

2.1.2 Kritérium 1.5: Individuálny plán prijímateľa sociálnej služby alebo postupy a pravidlá individuálnej práce s prijímateľom sociálnej služby

Zákon uvádza: „*Cieľom individuálneho plánu je vytvoriť takú podporu, aby mohol prijímateľ sociálnej služby žiť zmysluplný a čo najsamostatnejší život..... Individuálny plán reflektuje rozhodnutia a preferencie prijímateľa sociálnej služby v oblasti podpory, efektívne sa realizuje a je pravidelne prehodnocovaný a aktualizovaný prijímateľom sociálnej služby a zamestnancami poskytovateľa sociálnej služby. ... Poskytovateľ sociálnej služby má písomne alebo audiovizuálne vypracovaný individuálny plán pre každého prijímateľa sociálnej služby tak, aby bol zrozumiteľný prijímateľovi sociálnej služby, jeho rodine a podpornej komunite.“*

Naše pripomienky:

- Cieľom individuálneho plánu je vytvoriť takú podporu, aby mohol prijímateľ sociálnej služby žiť zmysluplný a čo najsamostatnejší život . Pýtame sa, ako je definovaný ten najsamostatnejší život, a ako sa bude posudzovať plnenie tohto štandardu? Legislatíva nesmie obsahovať nedefinované alebo vágne pojmy.
- Individuálny plán reflektuje rozhodnutia a preferencie prijímateľa sociálnej služby v oblasti podpory, efektívne sa realizuje a je pravidelne prehodnocovaný a aktualizovaný prijímateľom sociálnej služby a zamestnancami poskytovateľa sociálnej služby. Čo znamená pojem pravidelne prehodnocovaný? Raz

týždenne, mesačne, ročne, raz za 5 rokov?

- Ako definuje zákon podpornú komunitu? Môže to byť aj trieda základnej školy?

2.1.3 Kritérium 1.6 Aktivizácia prijímateľa sociálnej služby a sieťovanie ďalšej podpory

Zákon uvádza: „*Poskytovateľ sociálnej služby podporuje prijímateľov sociálnej služby v založení a rozvíjaní ich podpornej sociálnej siete a udržiavaniu kontaktu s členmi svojej sociálnej siete tak, aby im uľahčil nezávislý život a začlenenie sa do komunity.... Poskytovateľ sociálnej služby podporuje alebo zabezpečuje prijímateľom sociálnej služby prepojenie s poskytovateľmi zdravotnej starostlivosti a ďalšími podpornými službami v komunite (napríklad Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny, agentúry podporovaného zamestnávania, agentúry domácej ošetrovateľskej starostlivosti, školy, sociálna poisťovňa, psychoterapie a iné).“*

Naše pripomienky:

- Znenie zákona zavádza pojem „*podporná sociálna sieť*“. Vie niekto definovať obsah tohto pojmu?
- Ako má poskytovateľ sociálnej služby podporovať prijímateľov sociálnej služby v založení a rozvíjaní ich podpornej sociálnej siete a udržiavaniu kontaktu s členmi svojej sociálnej siete tak, aby im uľahčil nezávislý život a začlenenie sa do komunity?
- Zákon nehovorí, o ktoré sociálne siete sa jedná! Je ich veľa. Nie každý ovláda všetky. Bude potrebné prijať odborníka na sociálne siete pre každého poskytovateľa sociálnej služby?
- Nevedel som, že úrady práce poskytujú podporné služby. Ktoré sú to?

2.1.4 Kritérium 1.8 Prevencia krízových situácií a práca s rizikom v sociálnych službách. Používanie prostriedkov netelesného obmedzenia a telesného obmedzenia.

Zákon uvádza: „*Poskytovateľ sociálnej služby uplatňuje prioritne alternatívne riešenia namiesto používania izolácie alebo obmedzenia a zamestnanci sú vyškolení v deeskalačných technikách, krízovej intervencii, plánovaní rizík a predchádzaniu utrpenia prijímateľov sociálnej služby alebo ohrozeniu života alebo zdravia zamestnancov. Nastavenie deeskalačných techník, techník na zvládanie krízy je realizované a konzultované s prijímateľmi*

sociálnej služby tak, aby boli identifikované spúšťače a faktory, ktoré môže vnímať prijímateľ sociálnej služby ako nápomocné v predchádzaní kríz.“

Naše pripomienky:

- Aké deeskalačné techniky mal zákonodarca na mysli?
- „*Zamestnanci sú vyškolení v deeskalačných technikách, krízovej intervencii, plánovaní rizík a predchádzaniu utrpenia prijímateľov sociálnej služby alebo ohrozeniu života alebo zdravia zamestnancov*.“ Kto vyškolí zamestnancov poskytovateľov sociálnych služieb? Ktorých zamestnancov, aj pomocného kuchára v kuchyni?
- Prečo kritérium nehovorí o odborných zamestnancoch? Prečo treba školiť údržbára v zariadení sociálnych služieb v deeskalačných technikách? Inšpekcia podľa daného znenia zákona získala oprávnenie vyžadovať predmetné školenie aj od neho!
- Aké potvrdenie bude vyžadovať orgán inšpekcie o vyškolení?
- Aký je obsah pojmu vyškolenie? Je definovaný v nejakej legislatíve? Zákon o sociálnych službách hovorí v §84 o akreditovanom vzdelávaní s dokladom o úspešnom absolvovaní akreditovaného kurzu. O vyškolení ani zmienka. Ani školská legislatíva nepozná pojem „vyškolenie“.

2.1.5 Kritérium 1.9 Ochrana pred zlým zaobchádzaním

Zákon uvádza: „*Poskytovateľ sociálnej služby má prijaté náležité opatrenia, aby nedochádzalo k žiadnym formám týrania, zanedbávania, zneužívania alebo zlého zaobchádzania“*

Naše pripomienky:

Pýtame sa zákonodarcu, kde je definovaný pojem „*zlé zaobchádzanie*“. Ako vyhodnotí orgán inšpekcie toto zlé zaobchádzanie a podľa akých markantov ho odlíši od dobrého zaobchádzania?

2.1.6 Kritérium 1.10 Zisťovanie spokojnosti prijímateľov sociálnej služby so všetkými zložkami poskytovanej sociálnej služby (najmä prostredie, starostlivosť, strava a podobne), využívanie zistených skutočností pri zvyšovaní kvality poskytovanej sociálnej služby a určenie spôsobu podávania sťažnosti súvisiacej s poskytovaním sociálnej služby

Zákon uvádza: „*Poskytovateľ sociálnej služby informuje a sprístupní prijímateľom*

sociálnej služby mechanizmy/spôsoby nastavené pre vyjadrenie ich názorov a pripomienok k poskytovaniu služieb a ich zlepšovaniu. ... Poskytovateľ sociálnej služby sa pravidelne zaujíma o názor prijímateľa sociálnej služby na poskytovanú sociálnu službu. ... Poskytovateľ informuje prijímateľov sociálnej služby o postupoch podávania podnetov a sťažností na báze dôvery, taktiež o možnosti využiť pomoc orgánov a inštitúcií, ktoré na základe platných právnych predpisov pôsobia v oblasti ochrany a podpory ľudských práv alebo v oblasti ochrany práva všeobecne.“

Naše pripomienky:

- Zákon uvádza: „*Poskytovateľ sociálnej služby sa pravidelne zaujíma o názor prijímateľa sociálnej služby na poskytovanú sociálnu službu.“* Čo znamená pojem pravidelne? Je to denne, týždenne, mesačne, ročne?
- Zákon uvádza: „ *Poskytovateľ informuje prijímateľov sociálnej služby o postupoch podávania podnetov a sťažností na báze dôvery, taktiež o možnosti využiť pomoc orgánov a inštitúcií, ktoré na základe platných právnych predpisov pôsobia v oblasti ochrany a podpory ľudských práv alebo v oblasti ochrany práva všeobecne.“* Chýba tu odkaz na legislatívu! Sú tie inštitúcie aj mimovládky? Občianske a záujmové združenia? Ako sa posudzuje pojem „ informuje prijímateľov sociálnej služby“? Stačí ústne, písomne? Do zápisnice?

2.1.7 Kritérium 1.11 Poskytovanie informácií záujemcom o sociálnu službu a prijímateľom sociálnej služby v im zrozumiteľnej forme, podľa ich individuálnych potrieb a schopností

Zákon uvádza: „*Poskytovateľ sociálnej služby aktívne komunikuje so záujemcom o sociálnu službu a prijímateľom sociálnej služby, využíva formy verbálnej komunikácie, neverbálnej komunikácie a využíva alternatívne spôsoby a metódy komunikácie. ... Poskytovateľ sociálnej služby zabezpečuje, aby odborní zamestnanci ovládali spôsoby a metódy komunikácie zohľadňujúce individuálne potreby prijímateľa sociálnej služby.“*

Naše pripomienky:

- Zákon uvádza: „ *Poskytovateľ sociálnej služby zabezpečuje, aby odborní zamestnanci ovládali spôsoby a metódy komunikácie zohľadňujúce individuálne potreby prijímateľa sociálnej služby.“* Ako

budú orgány inšpekcie kontrolovať ovládanie spôsobov a metód komunikácie? Musia mať doklad o absolvovaní akreditovaného vzdelávania z danej oblasti? A budú vôbec poverení zamestnanci s kvalifikáciou geológa vedieť posúdiť ovládanie spôsobov a metód komunikácie?

- Zákon uvádza:*" Poskytovateľ sociálnej služby zabezpečuje, aby záujemca o sociálnu službu, prijímateľ sociálnej služby, jeho rodina boli informovaní o najnovších trendoch a prístupoch pri poskytovaní sociálnej služby*." Pýtame sa , o akých trendoch najnovších trendov a prístupov hovorí zákonodarca? Kde ich môže nájsť daný poskytovateľ sociálnej služby? Pokiaľ zákon neuvedie v poznámke zdroj týchto trendov , môžu byť uvedené aj na stránke Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR, ale nebudú pre poskytovateľa sociálnej služby záväzné. Ako prebehne inšpekcia za túto oblasť?

2.1.8 Kritérium 1.12 Právo slobodne komunikovať a právo na nenarušovanie osobného priestoru

Naše pripomienky:

- Zákon uvádza: *„Poskytovateľ sociálnej služby umožní prijímateľom pobytovej sociálnej služby prijímať návštevy v primeranom čase a rešpektuje ich preferencie pri výbere osôb, s ktorými chcú udržiavať kontakt."* Keď vychádzame z prednosti zákona nad podzákonnými normami, tak vyhláška hlavného hygienika SR v prípade obmedzení stretávania občanov v prípade pandémie prenosnej choroby bude pre takýchto poskytovateľov sociálnych služieb neúčinná. A ak sa toto obmedzenie obíde iným zákonom, ako sa bude posudzovať nesplnenie tohto štandardu?
- Zákon uvádza: *„Poskytovateľ sociálnej služby vytvorí podmienky na to, aby prijímatelia sociálnej služby mohli komunikovať v jazyku, ktorý si sami zvolia a sprostredkuje im potrebnú podporu tak, aby mohli vyjadriť svoje potreby a želania."* Máme za to, že takýto zákon obmedzí poskytovanie sociálnych služieb pre

občanov inej národnosti, ktorí žijú na území Slovenskej republiky. Inak by musel zamestnávať odborných zamestnancov, ktorí komunikujú v jazykoch národnostných a etnických menšín.

2.1.8 Kritérium 1.13 Právo na nezávislý spôsob života s primeranou podporou

Naše pripomienky:

- Zákon uvádza: *„Poskytovateľ sociálnej služby podporuje prijímateľov sociálnej služby pri napĺňaní ich práva na nezávislý spôsob života v komunite s primeranou podporou. Poskytovateľ sociálnej služby informuje prijímateľov sociálnej služby o možnostiach zabezpečenia finančných prostriedkov nevyhnutných pre nezávislý život v komunite a poskytuje im podporu pri ich získavaní. Poskytovateľ sociálnej služby informuje, sprostredkúva a podporuje prijímateľov sociálnej služby pri získaní a udržaní bezpečného, finančne dostupného a prijateľného bývania v komunite.“* O akej komunite tu hovorí zákon? O komunite prijímateľov sociálnych služieb v danom zariadení?
- Ako je definovaný nezávislý život v komunite?
- Musí poskytovateľ sociálnych služieb zamestnávať finančného analytika, aby poradil, ako zabezpečiť finančné prostriedky pre nezávislý život?
- Ak hovoríme o poskytovanie sociálnych služieb v pobytovej forme, prečo by prijímateľ sociálnych služieb potreboval finančne dostupné bývanie v komunite?

- Zákon uvádza:“ *Poskytovateľ sociálnej služby informuje, sprostredkúva a podporuje prijímateľov sociálnej služby pri využití práva na prístup ku vzdelávaniu, profesijnému rozvoju a získavaniu platených pracovných príležitostí.“* Potrebuje senior v dôchodkovom veku, odkázaný na pomoc inej fyzickej osoby profesijný rozvoj? Nezlučuje sa to s poslaním napríklad zariadenia pre seniorov? Majú potrebu prijímatelia sociálnych služieb v zariadení pre seniorov pracovať? Nezlučuje sa to s ich odkázanosťou na pomoc inej fyzickej osoby?

2.2 Pripomienky k oblasti II. „PERSONÁLNE PODMIENKY“

2.2.1 Kritérium 2.1 Personál poskytovateľa sociálnej služby je vyškolený v oblasti základných ľudských práv a aktívne ich aplikuje pri poskytovaní sociálnej služby

Naše pripomienky:

Zákon uvádza: *„Zamestnanci poskytovateľa sociálnej služby sú vyškolení a majú aj písomné informácie o základných ľudských právach a slobodách, sú oboznámení s národnými a medzinárodnými ľudsko-právnymi štandardmi. Odborní zamestnanci poskytovateľa sociálnej služby majú dostatočné a rôznorodé zručnosti a znalosti v poskytovaní sociálnej služby, poradenstva, sociálnej rehabilitácie a sú informovaní, vzdelávaní a podporovaní v oblasti ľudských práv a slobôd.*

- Pýtame sa , čo znamená pojem vyškolení? Kde je definovaný tento pojem?
- Pýtame sa , kto a ako posúdi , či zručnosti a znalosti v poskytovaní sociálnej služby
  sú dostatočné u odborných zamestnancoch? Ten geológ vo funkcii povereného zamestnanca?
  Aj keby poverený zamestnanec mal kvalifikáciu docenta v odbore sociálna práca, ako bude posudzovať dostatočnosť zručností a znalostí? Na vysokej školy sú požiadavky na znalosti a zručnosti definované v akreditačnom spise študijného odboru, v obsahu vzdelávania schválenom vedením vysokej školy. Toto však neplatí pre inšpekciu v sociálnych službách? Existuje nejaký štandard úrovne znalosti a zručnosti *v* poskytovaní sociálnej služby? Pre sociálneho pracovníka, ktorý musí byť absolventom magisterského štúdia v odbore sociálna práca áno. Pre povereného zamestnanca však nie!

2.3 Pripomienky k oblasti III. „PREVÁDZKOVÉ PODMIENKY“

2.3.1 Kritérium 3.1 Priestory poskytovateľa sociálnej služby spĺňajú požiadavky všeobecne záväzných právnych predpisov, ktoré upravujú priestorové, technické a hygienické podmienky prevádzkovania sociálnej služby

Naše pripomienky:

Zákon uvádza: *„Priestory poskytovateľa sociálnej služby sú v dobrom technickom stave, sú prístupné pre všetky osoby v zmysle univerzálneho navrhovania. Osvetlenie priestorov poskytovateľa sociálnej služby, vykurovanie a vetranie je v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi. Hygienické zariadenia umožňujú dostatok súkromia a sú oddelené pre mužov a pre ženy. Prijímatelia sociálnej služby majú nepretržitý prístup k hygienickým zariadeniam. Prijímatelia sociálnej služby s telesným postihnutím/imobilizačným syndrómom majú zabezpečený, prispôsobený a bezbariérový prístup k hygienickým zariadeniam.“*

- Ani si radšej nepredstavujeme, ako budú poverení zamestnanci kontrolovať priestory poskytovateľa sociálnej služby. Keďže dikcia zákona nerozlišuje medzi ubytovacími priestormi a obytnými , budú sa takto posudzovať aj garáže poskytovateľa?

- Zákon tu hovorí o priestoroch poskytovateľa sociálnej služby. Ale Vyhláška č. 259/2008 Z. z. Ministerstva zdravotnictva Slovenskej republiky z 18. júna 2008 o podrobnostiach o požiadavkách na vnútorné prostredie budov a o minimálnych požiadavkách na byty nižšieho štandardu a na ubytovacie zariadenia hovorí v §1 odseku 2 písmena j) nasledovné: „*ubytovacím zariadením sociálnych služieb budova alebo jej časť, v ktorej sa poskytuje pobytová forma sociálnej služby ako celoročná sociálna služba alebo týždenná sociálna služba pre fyzické osoby odkázané na pomoc inej fyzickej osoby a pre fyzické osoby, ktoré dovŕšili dôchodkový vek, ktorými sú zariadenia podporovaného bývania, zariadenia pre seniorov, domovy sociálnych služieb a špecializované zariadenia“* Pýtame sa, čo budú poverení pracovníci kontrolovať, keď zákon o inšpekcii hovorí o priestoroch, ale vyhláška č. 259/2008 Z. z. hovorí o ubytovacom zariadení. Tak isto stavebná legislatíva nepozná pojem priestory. Zákon 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) uvádza v §43 nasledovné znenie:

„§ 43b Bytové budovy

(1) Bytové budovy sú stavby, ktorých najmenej polovica podlahovej plochy je

určená na bývanie. Medzi bytové budovy patria

a) bytové domy,

b) rodinné domy,

c) ostatné budovy na bývanie, napríklad detské domovy, študentské domovy, domovy dôchodcov a útulky pre bezdomovcov.“

- Takže, čo sú priestory, podľa tohto zákona? Poznáme síce obchodné priestory, ale je to ideálny priestor, v ktorom pôsobí obchodná prevádzka. Lenže priestory nemajú technické vlastnosti, nedá sa kontrolovať ich technický stav, to je možné (nie je to pravda) len u budov a stavieb!
- Poďme si rozobrať pojem „dobrý technický stav“? Stavebný zákon v §88 udáva pojem „závadnej stavby ohrozujúcej život“ . Nič sa tu nehovorí o technickom stave stavby, o priestoroch ani zmienky! Hovorí sa tu o dobrom stavebnom stave, nie technickom stave! Ten sa posudzuje napríklad pri motorových vozidlách!
- Komentovať pojem „*...prístupné pre všetky osoby v zmysle univerzálneho navrhovania“* stojí tiež veľa námahy. Predovšetkým by mal niekto vysvetliť pojem „*univerzálne navrhovanie“*. Legislatíva ho nepozná!. Nevieme si však predstaviť špecializované zariadenie, do ktorého budú mať prístup všetky osoby. Skôr nám mráz ide na chrbát z takejto predstavy! A teraz si predstavte, že poverený zamestnanec bude takýto prístup v špecializovanom zariadení vyžadovať!
- Tak isto je veľmi ťažké, ba až nemožné vysvetliť pojem „*telesným postihnutím/imobilizačným syndrómom“*. Zákon č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov nepozná takýto pojem. Tento zákon totiž pozná pojem „*Ťažké zdravotné postihnutie“* .
- Pri všetkých pripomienkach je zbytočné sa pýtať, ako budú poverení zamestnanci kontrolovať dostatok súkromia, ako vyhodnotia rozdiel medzi dostatkom a nedostatkom súkromia

2.3.2 Kritérium 3.2 Prijímatelia pobytovej sociálnej služby majú primerané a dobré podmienky na bývanie a právo na nenarušovanie osobného priestoru.

Naše pripomienky:

Zákon uvádza: „*Priestory určené na bývanie poskytujú prijímateľom pobytovej sociálnej služby dostatočný životný priestor v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi a umožňujú mu realizovať jeho právo na nenarušovanie osobného priestoru. Prijímatelia pobytovej sociálnej služby (okrem sociálnej služby poskytovanej v nocľaháreň) si môžu samostatne uzamykať izby, okrem prípadu, ak by podľa individuálneho plánu prijímateľa uplatnenie tohto práva predstavovalo ohrozenie života alebo zdravia prijímateľa.“*

- Pojem dostatočný životný priestor je naozaj nedefinovaný. Vyhláška č. 259/2008 Z. z. uvádza pojem „*plocha izby ubytovacích zariadení“*. Takže si neviem predstaviť vyhodnotenie pojmu „*dostatočný životný priestor*“.
- Neviem, ako si prijímatelia pobytovej sociálnej služby môžu samostatne uzamykať izby, pokiaľ v zmysle platnej legislatívy môžu na jednej izbe bývať až traja prijímatelia pobytovej sociálnej služby!

2.3.3 Kritérium 3.3 Prijímateľom pobytovej sociálnej služby je poskytovaná primeraná strava, nezávadná pitná voda a zabezpečované oblečenie, ktoré vyhovuje ich potrebám a preferenciám

Naše pripomienky:

Zákon uvádza: „ *Strava a nezávadná pitná voda sú k dispozícii v dostatočnom množstve, v dobrej kvalite a sú primerané kultúrnym preferenciám, zdravotným potrebám a požiadavkám prijímateľov pobytovej sociálnej služby. Strava sa pripravuje za primeraných podmienok a priestory pre stravovanie sú kultúrne, vhodné a odrážajú stravovacie zvyklosti v komunite.* Predstava o postupe kontroly pri plnení tohto znenia zákona asi vyvolá pocit hrôzy u každého poskytovateľa sociálnych služieb.

- Čo znamená dostatočné množstvo? Čo znamená dobrá kvalita? Prečo sa nehovorí o hygienicky nezávadnej strave? Prečo zákonodarca preberá kompetencie orgánov regionálnych úradov verejného zdravotníctva, v ktorých nemôže pracovať geológ? Ako sa ohodnotí „*dobrá kvalita*“? Tak, že bude chutiť poverenému zamestnancovi? A čo, ak mu nebude chutiť?

- Už sme spomenuli, aké malé nároky kladie zákon na kvalifikáciu povereného zamestnanca. Vôbec sa v ňom neuvádza kvalifikácia z oblasti medicíny, stravovania a prípravy stravy. Ale zákon mu umožňuje

v týchto oblastiach vykonávať kontrolu (postupuje sa podľa zákona o kontrole v štátnej správe)!

- Ako sa vyhodnotia kultúrne preferencie? Ako sa vyhodnotí miera ich plnenia?

Záver

Už sme si zvykli, že kvalita legislatívneho procesu v Slovenskej republike má klesajúcu tendenciu. Ale vymeniť výborne a odborne vypracovaný systém merania kvality v sociálnych službách za tento, skoro amatérsky návrh je dosť zvláštne. Vadia nám príliš veľa nedefinovaných pojmov, veľa vágnych pojmov. Takto poňatý systém inšpekcie v sociálnych službách považujeme za zavádzanie subjektívnych prístupoch v kontrolnej činnosti, ktorá môže vyústiť do šikanácie poskytovateľa sociálnej služby a obávame sa aj k uplatnenie korupcie.

Literatúra:

1. DOKTOROV, A. -DOKTOROV, Z. : Návrh na zavedenie ukazovateľov kvality ubytovania v zariadeniach pre seniorov. IN: Zborník z konferencie „Dilemy rešpektovania ľudských práv v sociálnych službách a pomáhajúcich profesiách. 22.-23. september 2022.
2. REPKOVÁ, K. (ed.) (2015) *Implementácia podmienok kvality do praxe poskytovateľov sociálnych služieb – metodické východiská*. Bratislava: IVPR. Dostupné on-line:

   https://www.ceit.sk/IVPR/images/IVPR/vyskum/2015/Repkova/repkova_implementacia_podmienok_kvality_2015.pdf

3. REPKOVÁ, K.: Hodnotenie podmienok kvality poskytovaných sociálnych služieb – metodické východiská. Bratislava 2016, Výskumná správa, © Inštitút pre výskum práce a rodiny, Bratislava 2016. 145 strán, bez ISBN. Dostupné on-line:
   https://www.employment.gov.sk/files/rodina-soc-pomoc/hodnotenie-podmienok-kvality-poskytovanych-socialnych-sluzieb-metodicke-vychodiska.pdf

Zákony:

1. Zákon č. 219/2014 Z. z. o sociálnej práci a o podmienkach na výkon niektorých odborných činností v oblasti sociálnych vecí a rodiny a o zmene a doplnení niektorých zákonov
2. Zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom

podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov

3. Zákon č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov

4. Zákon č. 345/2022 Z. z. o inšpekcii v sociálnych veciach a o zmene a doplnení niektorých zákonov

5. Zákon 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon)

Vyhlášky:

6. Vyhláška č. 259/2008 Z. z. Ministerstva zdravotnictva Slovenskej republiky z 18. júna 2008 o podrobnostiach o požiadavkách na vnútorné prostredie budov a o minimálnych požiadavkách na byty nižšieho štandardu a na ubytovacie zariadenia

---

Kontakt na autorov:

Anton Doktorov, doc. Ing. PhD., MBA, mim. prof.

Zlatica Doktorov, PhDr., MBA.

Evito o. z., Penzión Steffi, Zariadenie pre seniorov

Prúdová 14, 821 05 Bratislava

Kecsege utca 41/A, 9224 Rajka,
Közösképviselet: Rajka Green.

Maďarsko -- Hungary

Tel: +421 904 108 429, +421 903 470 535

Mail: anton.doktorov@gmail.com, mgrzlaticadoktorov@gmail.com